

Dannebrogsviden

Flagene til Nordslesvig

Af Søren Cruys-Bagger fra Nationalt videncenter om Dannebrog
Flagkonsulent i Danmarks-Samfundet. Udarbejdet juli 2020

Dannebrogsviden handler om 5000 dannebrogflag til Nordslesvig

Hvorfor blev der syet flag i København?

Efter 1864 var hele Sønderjylland under tysk styre. Flagning og brug af Dannebrog var straks efter at det tyske styre havde overtaget magten blevet forbudt. Flagstængerne skulle fjernes og Dannebrog blev gemt på kistebunden.

Den Internationale Kommission for afstemningerne i Slesvig havde bestemt at flagning med Dannebrog først ville være tilladt fra selve afstemningsdagen i zone 1 den 10. februar 1920. Der var derfor et stort ønske blandt mange danskere i Nordslesvig om at kunne demonstrere og synliggøre sin tilslutning til Danmark gennem flagning på selve afstemningsdagen. Til det manglede man flag overalt.

Men erfaringerne med brug af de mange Dannebrog i forbindelse med agitationskampagner og på afstemningsdagen betød at de allierede den 6. marts 1920 forbød enhver form for flagning mellem den 12. og 16. marts 1920 i forbindelse med afstemningen i Mellemslesvig som var zone 2.

Efter 1. verdenskrig var der mangel på næsten alt

Etatsråd H.N. Andersen startede i 1918 en indsamling af tøj og penge til indkøb af levnedsmidler. Indsamlingen foregik under navnet "Hjælpekomité for Sønderjylland". De allierede besættelsesmagter i Slesvig havde givet tilladelse til at der måtte sendes 25 godsvogne til befolkningen i Nordslesvig.

I marts 1919 overførte hjælpekomitéen sine praktiske opgaver og de mange indsamlede penge til Sønderjysk Fond som var blevet etableret af en gruppe borgere. Fonden påtog sig opgaven med at fremskaffe 5000 dannebrogflag til Nordslesvig til brug ved afstemningen den 10. februar 1920. Sønderjysk Fond bevilligede 60000 kr. til formålet.

Og via fonden blev det en række københavnske kvinde- og velgørenhedsforeninger, som tog dette meget usædvanlige initiativ for på den måde at sikre, at ingen flagstang hos nogen dansksindet behøvede at være uden Dannebrog den dag hvor folkeafstemningen i zone 1 skulle finde sted.

Systuen på Christiansborg Slot

Det skete blandt andet ved at man af staten lånte nogle lokaler i kongefløjen på Christiansborg Slot. I disse lokaler blev indrettet en systue. Her kunne kvinder fra det københavnske borgerskab komme og deltage i syningen af dannebrogflag. Men det var som regel familiens tjenestepiger som forestod de omfattende produktion af flagene.

To malerier fra systuen

Systuen på Christiansborg er blevet foreviget gennem dette maleri af Hedvig Collin (1880 – 1964).
http://www.heltborgfoto.dk/antik-symaskiner_.htm

Maleriet hedder *danske kvinder syr dannebrogflag til Sønderjylland på Christiansborg Slot 1919*. Det er i dag ophængt på Genforenings- og Grænsemuseet i Christiansfeld

Det andet maleri er af Carla Colsmann Mohr (1887 – 1974): *Flagene sys paa Christiansborg*.

<https://graenseforeningen.dk/om-graenselandet/leksikon/dannebrog>
Maleriet er i dag ophængt på Museum Sønderjylland, Sønderborg Slot.

På begge malerier ses tjenestepiger som syr dannebrogflag.

På de 5000 dannebrogflag der blev syet fra marts 1919 og til februar 1920 var der på den hvide lærredskant af flaget ind mod flagstangen påstemplet **KRISTIANSBORG – 1919**.

Hvem var det der modtog flagene?

De blev uddelt gratis. Flagene blev skænket som gaver til dansksindede og til dem der ikke havde råd til selv at købe et flag. Flagene blev uddelt både nord og syd for den nuværende grænse.

Danmarks-Samfundets medlemsbrev

I vores medlemsbrev fra februar 1919 skrev vi:

Flaggaven til Sønderjyderne

Der gaar ikke en Dag, hvor der ikke kommer Breve fra Sønderjylland, med Anmodning om at faa skænket et Dannebrog og stadig er Brevene gennemtrængte af den samme Aand. "Nu haaber vi fuld og fast paa, at Danmarkssamfundet skaffer alle de Flag som vi maa og skal have, enten som Gave eller imod Betaling, alt efter de enkelte Sønderjydere Formueforhold".

Indsamlingen til Flaggaven er nu i Gang, og selv om der fra mange Sider er indsendt Pengegaver, saa er det langt fra et tilstrækkeligt Antal, og der mangler meget endnu for blot delvis at efterkomme de mange Ønsker.

Da der imidlertid mindst bliver sendt 6000 Ansøgninger om Flag, og hvert Flag koster 22 Kr., vil der ialt blive Brug for 132000 Kr., hvorfor det staar ganske klart, at der er langt igen.

I forbindelse med indsamling af penge til syning af flagene solgte Danmarks-Samfundet et agitationsmærke.

Breaking news den 6. februar 1920

Der ligger 4000 danske flag klar i Vamdrup og kan ikke komme over grænsen på grund af den høje toldafgift på tekstiler.

Få dage før afstemningsdagen manglede der stadig dannebrogflag. I Nicolai Svendsens bog Tiende Februar, Livsbilleder fra Sønderjylland i Genforeningsaaret 1920 skriver han:

Den danske Befolkning havde nu paa det sidste kun én Bekymring: man manglede Flag. Henvend 4000 Dannebrog havde i nogen Tid henligget i Vamdrup.

Man haabede stadig at kunne slippe for at betale den høje Told i Guld; men det var umuligt.

»Sønderjydsk Fond« maatte derfor endelig udrede Afgiften: 57.000 Mark, og den store Forsendelse afgik til Højskolehjemmet« i Haderslev, hvorfra den under Fru Margrethe Lebecks Ledelse uddeltes til fattige Danske i By og paa Land.

To slags dannebrogflag

På Museum Sønderjylland findes der to forskellige typer flag som blev produceret i systuen. En type til flagstang og en type til ophæng:

Flag syet af tynd farvet bomulds lærred. De røde felter er sammensyet af to stykker. Den er sammensyet med dobbeltsøm. På den korte side er der forstærkning i top og bund med påsyede trekantede. Siden har en dobbelt hvid kant, løbegang, med et tykt snoet tov med ophængningsbeslag i den ene ende. Flaget er slidt og har en revne.

Flag sammensyet med dobbeltsøm. Lærredsvævet bomuld. Repareret flere gange, det nederste stykke (54 cm.) er lærred af nyere kvalitet. På den ene korte side er der på kanten syet et dobbelt lærredsstykke på med løbegang til et stykke tov med øje i hver side. Flaget er til ophængning på væg. På lærredsstykket er stemplet: KRISTIANSBORG 1919, med sort.

